

Dėl nuostolių, kuriuos Lietuva patyrė 2004 m. ydingai privatizavus „Lietuvos dujas“ ir pasirašius žalingą sutartį su „Gazprom“

„Lietuvos dujų“ privatinimas: negauta 670 mln. litų už akcijas, vartotojai už dujas permokėjo 5 mlrd. litų

2004 m. sausio 23 d. Vilniuje Valstybės turto fondas ir OAO „Gazprom“ pasirašė dalies „Lietuvos dujų“ akcijų paketo pirkimo – pardavimo sutartį. 34 proc. akcijų paketą „Gazprom“ pirko už 100 mln. litų. Prieš tai, 2003 metais, 35,5 nuošimčiai įmonės akcijų už 116 mln. litų parduota Vokietijos „Ruhrgas AG“ ir „E.ON Energie“.

Užbaigus 2004 balandžio mėnesį „Lietuvos dujų“ akcininkų paskelbtą papildomą įmonės akcijų emisijos pardavimą, kai esamiems akcininkams akcijos buvo parduodamos kelis kartus pigiau už kainą biržoje, Vyriausybės turimų akcijų paketas sumažėjo nuo privatinimo pradžioje turėtų 94,1 iki 17,7 nuošimčio. Vadinasi, per 2003-2004 metus įvykusį „Lietuvos dujų“ privatinimą, valstybė už 76,4 nuošimčių įmonės akcijų paketą gavo 216 mln. litų į biudžetą. Tokio dydžio akcijų paketo rinkos kaina sandorio su „Gazprom“ sudarymo metu siekė apie 885 mln. litų. Už turėtas akcijas gauta daugiau kaip keturis kartus mažiau, nei jos tuo metu buvo vertos rinkoje, bendras nuostolis – **670 mln. litų**.

Galima daryti prielaidą, kad tuometiniai Vyriausybės vadovai tikėjosi, jog itin nedidelę „Lietuvos dujų“ pardavimo kainą kompensuos Lietuvai palanki 10 metų trukmės sutartis dėl dujų tiekimo. Joje buvo įrašyta dujų pirkimo kainų formulė Vyriausybei leido tikėtis, kad dujas iki 2014 metų pabaigos Lietuva gaus mažesnėmis kainomis nei kaimyninės ar kitos ES valstybės. Kad įmonės privatinimas ir kainų formulė buvo tarpusavyje siejamos, rodo pati teisinių veiksmų seka: akcijų pardavimo „Gazprom“ sandoris įsigaliojo tik po to, kai 2004 m. kovo 24 dieną tarp „Lietuvos dujų“ ir „Gazprom“ buvo pasirašyta dujų tiekimo sutartis. Prieš tai tiekimo sutarčiai buvo pritarta Vyriausybėje.

Vis dėlto, akcijų pardavimo „Gazprom“ sutartyje neįtvirtinus aiškesnių dujų kainos nustatymo principų, kainų formulė nuo 2005 metų imta keisti vien tik „Lietuvos dujų“ ir „Gazprom“ atstovų susitarimais, apie tai Vyriausybės net neinformuojant. Nepaisant Akcijų pirkimo sutartyje numatytų ribojimų, dujų tiekimo kainos formulė, kuriai buvo pritarusi Vyriausybė ir kuri buvo Akcijų pirkimo – pardavimo sutarties esminė sąlyga, buvo eilę kartų vienašališkai keista „Lietuvos dujos“ ir „Gazprom“ susitarimu, nederinant šių pakeitimų su Vyriausybe ir neinformuojant Vyriausybės apie vykdomus gamtinių dujų kainos nustatymo formulės pakeitimus. Kiekvienu pakeitimu formulė tapo vis sudėtingesnė ir mažiau palanki.

Šie dujų kainos formulės pakeitimai buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios Lietuvos Respublikoje po Akcijų pirkimo sutarties sudarymo importuojamų gamtinių dujų kaina nuolatos smarkiai kilo, lyginant su mazuto kainos dinamika tuo pačiu laikotarpiu. Preliminariai vertinant dėl gamtinių dujų kainos formulių pakeitimų 2005 m – 2011 m. laikotarpiu už „Lietuvą dujų“ importuotus kiekius Lietuvos vartotojai permokėjo **4,99 mlrd. litų**.

PAŽYMA

Dėl nuostolių, kuriuos Lietuva patyrė dėl to, kad 2005 metais V.Ševaldinui pasirašant sutartis su „Nukem“ kompanija nebuvo pasamdyti Anglijos teisės specialistai

Laikinoji panaudoto branduolinio kuro saugykla (LPBKS Projektas B1)

2005 m. sausio 12 d. IAE pasirašė Laikinosios panaudoto branduolinio kuro saugyklos (projektas - B1) darbų rangos sutartį su kompanijų konsorciumu NUKEM Technologies GmbH ir GNS Gesellschaft für Nuklear-Service mbH (NUKEM-GNS). NUKEM Technologies GmbH (NUKEM) yra vedantysis konsorciumo partneris.

Pradinė bendra sutarties kaina buvo apie 590 mln. litų. 2009 m. gegužės 14 d. buvo pasirašytas sutarties papildymas ir projekto B1 kaina šiuo metu yra apie 667 mln. litų. Kaina išaugo pripažinus rangovo pretenzijas dėl kuro duomenų tikslinimo, taip pat įtakos turėjo pasikeitusi ekonominė Ignalinos AE eksploatacijos nutraukimo veikla.

Planuotas atidavimo eksploatuoti B1 terminas pagal sutarties papildymą – 2011 m. kovo 28 d.

2013 m. liepos mėn. projektas vėlavo 28 mėnesius.

Labai svarbu paminėti, kad dėl projekto B1 vėlavimo IAE patiria didžiulius nuostolius, kurie susidaro todėl, kad 2-ojo energijos bloko reaktoriuje ir abiejų energijos blokų išlaikymo baseinuose tebėra laikomas kuras.

Vidutinis metinis IAE nuostolis sudaro 41,1 mln. litų, kas sudaro apie 3,4 mln. litų nuostolių per mėnesį.

Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo kompleksas (KRATSK Projektas B234)

2005 m. lapkričio 30 d. IAE pasirašė Kietųjų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo ir saugojimo komplekso (KRATSK Projektas B234) darbų rangos sutartį su NUKEM Technologies GmbH.

Pradinė bendra sutarties kaina buvo 414,6 mln. litų: B2 – 113 mln. litų ir B3/4 – 301 mln. lt. Dabartinė sutarties kaina – apie 428,3 mln. litų. Projektas pabrango 13,7 mln. litų, nes buvo priimtas arbitro sprendimas dėl B3,4 ribų perkėlimo (8,4 mln. litų), o taip pat projekto keitimų, suderintų su IAE (5,2 litų).

Sutartinis atidavimo eksploatuoti terminas – 2009 m. gruodžio mėn. Nauja numatoma "karštųjų" bandymų data - 2016 m. sausis.

2013 m. liepos mėn. projektas vėlavo 75 mėnesius.

2005 m. IAE pasirašytų sutarčių pagal Anglijos teisę padariniai

2005 m. IAE pasirašė abi darbų rangos sutartis su Nukem-GNS dėl B1 ir su Nukem dėl B234 projektų vadovaudamasi Anglijos teise. 2005 m. pasirašydama sutartis pagal Anglijos teisę IAE vadovybė (gen. direktorius V.Ševaldinas) nesamdė Anglijos teisės specialistų ar ekspertų, kad būtų suvaldytos visos įmanomos rizikos ir būtų užtikrinti visi sutartinių įsipareigojimų įvykdymai, optimalūs finansiniai srautai (pvz.: mokėjimas Rangovui tik už atliktus darbus laikantis griežtai nustatyto darbų atlikimo grafiko ir pan.) ir Rangovo konkreti atsakomybė dėl savo sutartinių įsipareigojimų nevykdymo.

Nuostolių skaičiavimų pagrindimas:

1. Projektas B1 nuo pradinės sutarties kainos 590 mln. litų pabrango iki 668 mln. litų. Pabrangimo suma - 77 mln. litų.
2. Projektas B234 nuo pradinės sutarties kainos 414,6 mln. litų. Pabrango iki 428,3 mln. litų. Pabrangimo suma – 13,7 mln. litų.
3. Nukem pretenzijos Ignalinos atominė elektrinė siekia daugiau nei 100 mln. EUR (2012-07-03 „Verslo žinios“) ir sudaro daugiau kaip 345 mln. litų.
4. Dėl projekto B1 vėlavimo 32 mėnesius (iki 2013 lapkričio mėn) IAE jau patyrė apie 108,8 mln. litų (IAE antrojo reaktoriaus išlaikymas 3,4 mln. litų/mėn. x 32 vėluojančių mėn.) nuostolį.

IŠ VISO IAE nuostolis 2013 m. gruodžio mėn. sudaro apie 544,5 mln. litų.

2010 m. rugpjūčio 11 d. IAE pasirašė sutartį dėl pagrindinių IAE eksploatacijos nutraukimo projektų B1 ir B2/3/4 sutarčių, pasirašytą pagal Anglijos teisę, įgyvendinimo įvertinimo ir susijusių konsultacijų teikimo su tarptautine teisine kompanija „Taylor Wessing“. IAE šiems konsultantams išleido sąlyginai nedidelę sumą – apie 23 mln. litų arba 0,015 proc. nuo B1 ir B234 projektų vertės, kuri sudaro apie 1,5 mlrd. litų.

2013 m. IAE veiklos efektyvumo ir pagrįstumo audito išvadose, atlikus sutarties su Taylor Wessing LLP analizę ir vertinimą, konstatuota, kad išorinių konsultantų paslaugos buvo būtinos ir tolimesnis išorinių konsultantų poreikis yra neabejotinas.

IŠVADA

2005 m. IAE pasirašant darbų rangos sutartis su Nukem-GNS dėl B1 ir su Nukem dėl B234 vadovaujantis Anglijos teise ir nesamdant Anglijos teisės specialistų ar ekspertų nebuvo užtikrinta Lietuvos valstybės interesų apsauga, sutartinių Rangovo įsipareigojimų nevykdymas ir rizikų valdymas bei sankcijų taikymas Rangovui už įsipareigojimų nevykdymą, dėl ko IAE patyrė apie 544,5 mln. litų nuostolį.

Seimo Opozicijos lyderis

Andrius Kubilius